

Zeldzame sterren in Hollands Duin

JOOST BOUWMEESTER

Als kind krijg je op de kleuterschool met de papepel ingegoten dat een paddenstoel een hoed op een steel is. Anders zou die immers onbewoonbaar zijn voor kabouters. Logisch.

Het voortgezet onderwijs zet helaas de kennis over paddenstoelen niet voort. Op die leeftijd is inmiddels wel al duidelijk dat je in de maling bent genomen voor wat betreft de kabouters, maar je had het toch niet willen missen.

De kennis over de verschijningsvormen van paddenstoelen blijft dus steken bij het verhaal 'hoed op steel'. Dat is jammer, want de meer dan 4700 Nederlandse paddenstoelen - de vruchtlichamen van schimmels - openbaren zich in de meest uiteenlopende vormen en namen.

De kalkrijke duinen herbergen een even vreemde als zeldzame groep paddenstoelen, de aardsterren. Voor de leek nauwelijks herkenbaar als paddenstoelen, want hoed en steel ontbreken bij deze familie. Ze zijn herkenbaar aan een stervormige krans met slippen met middenin een bolvormig, perkamentachtig vruchtlichaam, een dikke volle buik, met een gaatje. In die dikke buik bevinden zich de sporen. Aardsterren worden dan ook, net als de stuifzwammen en de bovisen, buikzwammen genoemd. Door in het bolletje te knijpen of er tegen te tikken, verstuiwen ze als een blaasbalg hun sporen. Het wachten is op een dier of mens die boven op z'n buik gaat staan. De sporen worden dan in een klein wolkje de lucht in geblazen of blijven onder de voetzool plakken en worden vervolgens over de duinbodem uitgesmeerd. Treft een dikke regendruppel het bolletje, dan resulteert dat ook in een wolkje sporen.

De peperbus is zo'n zeldzame aardster en komt in Nederland vrijwel alleen in de duinen tussen Wassenaar en het Noordzeekanaal voor, en in behoorlijke aantallen. Het Hollands Duin in Noordwijk is bijvoorbeeld zeer rijk aan peperbussen. Het kan toeval zijn, maar vooral in het duingebied waar buiten het broedseizoen heel veel gewandeld wordt met honden, staan er veel. De trouwe viervoeter struint aan weerszijde van het pad op zoek naar konijnen, hangt wat in de

De peperbus is alleen tussen Wassenaar en IJmuiden vrij algemeen. Buiten de duinen komt deze paddenstoel vrijwel nergens in Nederland voor en Nederlandse peperbussen vormen het merendeel van de West-Europese populatie.
Foto: Joost Bouwmeester.

kuiten van de passerende jogger en stapt tussen de bedrijven door ongetwijfeld op een peperbus. De determinatie van paddenstoelen vereist een behoorlijke studie. Veel soorten zijn uitsluitend met de microscoop op naam te brengen.

De peperbus daarentegen is een makkie, want deze soort heeft meerdere gaatjes in de 'buiik', terwijl alle andere aardsterren slechts één gaatje hebben. Maar de keuze van z'n naam is onbegrijpelijk. Juist het grote aantal gaatjes in de peperbus gooit roet in het eten. Na een grondige

inventarisatie van vele peper- en zoutstelletjes blijkt namelijk dat juist het zoutvaatje ontworpen is met meerdere gaatjes en de peperbus één tot hooguit twee gaatjes heeft. Had ie dus eigenlijk zoutvaatje moeten heten...? Aan de andere kant: wat eruit komt lijkt weer veel op peper. Laten we het dan maar op een compleet peper- en zoutstelletje houden.

JOOST BOUWMEESTER (WWW.NOORDWIJKNATUUR.NL)
IS NATUURFOTOGRAAF.

